
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN - POLONIA

VOL.LX, SUPPL. XVI, 7

SECTIO D

2005

¹Sekcja Pielęgniarska Polskiego Towarzystwa Neurochirurgów
Przewodnicząca: dr n. med. Regina Lorencowicz Nursing Section
Polish Society of Neurosurgeons
Head: dr n. med. Regina Lorencowicz

²Zakład Pielęgniarstwa Neurologicznego i Neurochirurgicznego CM UMK w Bydgoszczy
Kierownik: dr hab. n. med. Wojciech Beuth
Neurological and Neurosurgical Nursing Department CM UMK
Head: dr hab. n. med. Wojciech Beuth

³Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Neurologicznego w Lublinie
Kierownik: dr hab. n. med. Krzysztof Turowski
Neurological Nursing Department
Head: : dr hab. n. med. Krzysztof Turowski

ŚLUSARZ ROBERT^{1,2}, LORENCOWICZ REGINA^{1,3}

***Under and postgraduate education model in the scope
of neurology nursing***

**Model kształcenia przed i podyplomowego pielęgniarzek
w zakresie pielęgniarstwa neurologicznego**

Jedną z dziedzin pielęgniarstwa w obrębie, której następuje przełom w kształceniu, jest pielęgniarstwo neurologiczne. System kształcenia przed i podyplomowego pielęgniarzek w zakresie pielęgniarstwa w neurologii i neurochirurgii umożliwia przygotowanie zespołu pielęgniarskiego do pełnienia wielu ról zawodowych (fachowca, decydenta, edukatora, lidera, menedżera), wyposaża go w wiedzę, umiejętności odpowiadające wymaganiom oraz kształtuje pożądane postawy zawodowe.

**KSZTAŁCENIE PRZED I PODYPLOMOWE
W DZIEDZINIE PIELĘGNIARSTWA NEUROLOGICZNEGO**

Zgodnie z wymaganiami programowymi [1], dla przedmiotu neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne, zaplanowano 45 godzin zajęć teoretycznych, 80 godzin zajęć praktycznych oraz 80 godzin zajęć praktyki zawodowej. Uwzględniając obciążenie godzinowe tego przedmiotu (w sumie 205 godzin dydaktycznych), dziedzina neurologii i pielęgniarstwa neurologicznego klasyfikowana jest na 6 miejscu wśród przedmiotów kierunkowych (dotyczy studiów licencjackich) (po: 1)podstawach pielęgniarstwa (440 godzin), 2)podstawowej opiece zdrowotnej (365 godzin), 3)pediatrii i pielęgniarstwie pediatrycznym (300 godzin), 4)internie i pielęgniarstwie internistycznym (300 godzin) i 5)chirurgii i pielęgniarstwie chirurgicznym (300 godzin).

Treści programowe przedmiotu (neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne, zarówno dla studiów licencjackich jak i magisterskich) obejmują:

- etiopatogenezę zaburzeń neurologicznych,
- metody diagnostyczne stosowane w neurologii,
- zaburzenia podstawowych funkcji życiowych – krążenia, oddychania oraz zaburzeń świadomości, ich wpływ na funkcje układu nerwowego,
- zaburzenia czucia, ruchu i napięcia mięśniowego,
- wady wrodzone i nabyte układu nerwowego,

- choroby naczyniowe mózgu,
- urazy mózgu i uszkodzenia rdzenia kręgowego,
- choroby demielinizacyjne,
- guzy mózgu,
- choroby mięśni i nerwów obwodowych,
- pielęgnowanie chorych w schorzeniach układu nerwowego.

W wyniku realizacji powyższych treści student nabywa umiejętności teoretyczne i praktyczne niezbędne do wykonywania zawodu pielęgniarki, przygotowany jest do samodzielnego pełnienia roli zawodowej wyznaczanej przez funkcje pielęgniarskie.

W ramach kształcenia przeddyplomowego istnieje również możliwość pogłębienia kształcenia kierunkowego (z zakresu pielęgniarstwa neurologicznego) w ramach samokształcenia (dotyczy studiów licencjackich i magisterskich) oraz w ramach przedmiotu: wybrane zagadnienia z pielęgniarstwa specjalistycznego (dotyczy studiów magisterskich) (ryc. 1) [1].

Kształcenie na poziomie przeddyplomowym, określane często jako kształcenie podstawowe jest oczywiście wstępem do szeroko rozumianego kształcenia ustawicznego [2,3,4,5,6,7,8,9,10], w tym doskonalenia zawodowego w systemie kształcenia podyplomowego.

Nowy system kształcenia podyplomowego pielęgniarzek w dziedzinie neurologii i pielęgniarstwa neurologicznego powinien być kompatybilny z systemem kształcenia przeddyplomowego (ryc.2).

Dlatego też, Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003 roku, w sprawie wykazu dziedzin pielęgniarstwa oraz dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia, w których może być prowadzona specjalizacja i kursy kwalifikacyjne, oraz ramowych programów specjalizacji dla pielęgniarzek i położnych [11], określa podstawowe dziedziny pielęgniarstwa w ramach, których prowadzone mogą być specjalizacje. Wśród nich znajduje się również specjalizacja w dziedzinie pielęgniarstwa neurologicznego (§1.1.16 Rozporządzenia).

Kształceniu podyplomowemu szczególną uwagę poświęca także Ustawa o zawodzie pielęgniarki i położnej [12]. Art.10b. ust.1, który stanowi, że pielęgniarka ma prawo do doskonalenia zawodowego w różnych rodzajach kształcenia podyplomowego oraz obowiązek stałego aktualizowania swojej wiedzy i umiejętności zawodowych. Również określone w Ustawie [12], rodzaje kształcenia podyplomowego (w tym specjalizacja) (Art.10c. ust.1) są zbieżne z wymogami przyjętymi w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 2 września 1997 roku w sprawie zakresu i rodzaju świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych, wykonywanych przez pielęgniarkę samodzielnie, bez zlecenia lekarskiego, oraz zakresu i rodzaju takich świadczeń wykonywanych przez położną samodzielnie [13], w których uzależniono realizację niektórych świadczeń od ukończenia odpowiedniego rodzaju kształcenia podyplomowego.

Zgodnie z przyjętą nomenklaturą zawodową, szkolenie specjalizacyjne zwane również specjalizacją (Art.10c. ust.1 i 2) [12], zostało zdefiniowane jako rodzaj kształcenia podyplomowego mające na celu uzyskanie przez pielęgniarkę, położną specjalistycznych kwalifikacji w określonej dziedzinie pielęgniarstwa lub dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia oraz tytułu specjalisty w tej dziedzinie. Organizację i przebieg specjalizacji regulują przepisy zawarte w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003 roku, w sprawie kształcenia podyplomowego pielęgniarzek i położnych [14].

Kształcenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa neurologicznego realizowane jest w oparciu o ramowy program kształcenia, zawierający treści i umiejętności ujęte w dwóch blokach:

- blok ogólnozawodowy, jednakowy dla wszystkich specjalizacji pod względem czasu realizacji (tj. 330 godzin) oraz zakresu realizowanych treści,
- blok specjalistyczny, celem którego jest przygotowanie pielęgniarki do profesjonalnego sprawowania opieki nad pacjentami z chorobami układu nerwowego. Liczba godzin w tym bloku wynosi 700 (część teoretyczna 210 godzin i część praktyczna 490 godzin).

W ramach kształcenia w zakresie pielęgniarstwa neurologicznego wyróżnia się VI modułów (tabela I) [11] (załącznik nr 17 do Rozporządzenia). Każdy moduł posiada cel, wykaz umiejętności wynikowych (teoretycznych i praktycznych), treści nauczania.

Celem modułu I jest: *zapoznanie pielęgniarki z patofizjologią, diagnostyką chorób układu nerwowego oraz specyfiką pielęgnowania i organizacji opieki nad chorymi neurologicznie.*

Celem modułu II jest: *przygotowanie pielęgniarki do sprawowania profesjonalnej opieki nad osobami ze schorzeniami układu nerwowego leczonymi zachowawczo.*

Celem modułu III jest: *przygotowanie pielęgniarki do sprawowania profesjonalnej opieki nad chorymi neurologicznie leczonymi operacyjnie.*

Celem modułu IV jest: *przygotowanie pielęgniarki do profesjonalnej opieki nad chorym po urazie mózgu i rdzenia kręgowego.*

Celem modułu V jest: *przygotowanie pielęgniarki do sprawowania opieki nad dzieckiem z chorobami i urazami ośrodkowego układu nerwowego oraz jego rodziną.*

Celem modułu VI jest: *przygotowanie pielęgniarki do profesjonalnej opieki nad osobami z zaburzeniami i chorobami psychicznymi.*

Dążąc do profesjonalizmu w dziedzinie pielęgniarstwa neurologicznego, należy również uwzględnić w kształceniu te godziny szkoleniowe, które realizowane są w ramach innych rodzajów kształcenia podyplomowego. A więc tych, których realizacja jest potrzebna, aby w pełni „uzyskać” profesjonalistów. Należy tu wymienić obszary kształcenia (w ramach kursów specjalistycznych i dokształcających), których umiejętności „wbudowane” są w specjalizację (miedzy innymi: 1)trening pęcherza moczowego, 2)resuscytacja krążeniowo-oddechowa, 3)wykonanie i interpretacja zapisu elektrokardiograficznego, 4)leczenie ran, 5)żywienie enteralne i parenteralne) [11,13].

Uwieńczeniem doskonalenia w dziedzinie pielęgniarstwa neurologicznego jest uzyskanie tytułu specjalisty (potwierzonego odpowiednim dyplomem) oraz nabycie specjalistycznych umiejętności, potwierdzonych kwalifikacjami zawodowymi specjalisty w tej dziedzinie [14,15].

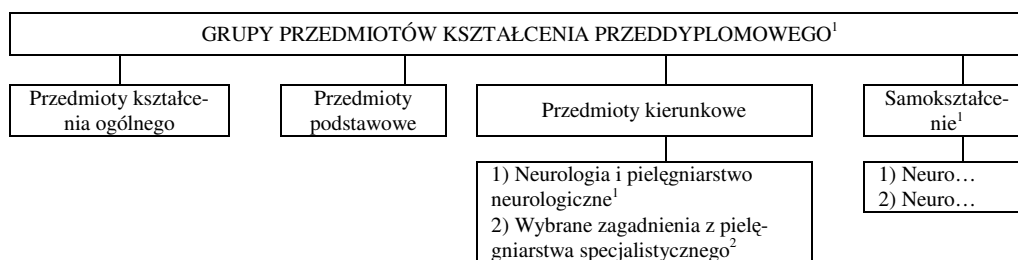
PODSUMOWANIE

Podsumowując powyższe rozważania na temat kształcenia przed i podyplomowego pielęgniarek w dziedzinie pielęgniarstwa neurologicznego można stwierdzić, że niniejsze kształcenie jest stopniowane tzn. w ramach kształcenia przeddyplomowego (uzyskanie przez pielęgniarkę wiedzy i umiejętności podstawowych, niezbędnych do wykonywania zawodu) i podyplomowego (uzyskanie przez pielęgniarkę wiedzy i umiejętności specjalistycznych, niezbędnych do profesjonalnego sprawowania opieki nad pacjentami z chorobami układu nerwowego).

PIŚMIENNICTWO

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia (Dz. U. z dnia 6 czerwca 2005 r.) załącznik Nr 5. Standardy nauczania dla kierunku studiów: pielęgniarstwo
2. Wojnowska-Dawiskiba H.: Wybrane słowa kluczowe i standardy kwalifikacji zawodowych pielęgniarki. Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych. Warszawa 1999
3. Wojnowska-Dawiskiba H.: Kształcenie licencjata pielęgniarstwa. Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych. Warszawa 2001
4. Wojnowska-Dawiskiba H.: Pożądany model kształcenia pielęgniarek w szkolnictwie wyższym uwarunkowany krajowymi i międzynarodowymi tendencjami rozwojowymi. Wrocław 2001
5. Wojnowska-Dawiskiba H., Seskevicus A., Gajos M.: Model kształcenia pielęgniarek w szkole wyższej. Akademia Medyczna. Wrocław 2004
6. Wrońska I., Sztembis B.: Jakość kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych. Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych. Warszawa 2001
7. System Ciągłego Doskonalenia Zawodowego (SCDZ) jako metoda rozwoju zawodowego. Projekt po uwzględnionych uwagach. Materiały zjazdowe Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych. Warszawa 2003
8. Organizacja kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych. Poradnik dla organizatorów kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych. Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych. Warszawa 2000
9. Blak-Kaleta A.: Wprowadzenie. Ogólnopolska Konferencja Informacyjno-Szkoleniowa. Kazimierz Dolny. 2001;5-8
10. Tułodziecka I.: Samorząd Zawodowy wobec kształcenia i doskonalenia zawodowego. Ogólnopolska Konferencja Informacyjno-Szkoleniowa. Kazimierz Dolny. 2001;9-12
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003 r. w sprawie wykazu dziedzin pielęgniarstwa oraz dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia, w których może być

- prowadzona specjalizacja i kursy kwalifikacyjne, oraz ramowych programów specjalizacji dla pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 197 poz 1922)
12. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 roku o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. Nr 91, poz. 410) z późniejszymi zmianami (z dnia 12 lipca 2003r.)
 13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 2 września 1997 roku w sprawie zakresu i rodzaju świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych, wykonywanych przez pielęgniarkę samodzielnie, bez zlecenia lekarskiego, oraz zakresu i rodzaju takich świadczeń wykonywanych przez położną samodzielnie (Dz. U. Nr 116, poz. 750)
 14. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2003 r. w sprawie kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 197 poz. 1923)
 15. Ślusarz R., Flis D.: Kwalifikacje specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa neurologicznego i neurochirurgicznego. Kwalifikacje zawodowe pielęgniarki położnej posiadającej tytuł specjalisty. Projekt. Warszawa 2003;114-120

¹dotyczy studiów licencjackich i magisterskich

²dotyczy studiów magisterskich

Ryc. 1. Grupy przedmiotów kształcenia na kierunku pielęgniarstwo

(źródło: opracowanie własne na podstawie [1])

Fig.1. Groups of subjects for the nursing studies (source: own study on the basis of [1])

Ryc. 2. Kompatybilność kształcenia przed i podyplomowego

(źródło: opracowanie własne na podstawie [5,6,7])

Fig. 2. Compatibility of the pre- and post-degree teaching

(source: own study on the basis of [5,6,7])

Tabela I. Wykaz modułów – plan nauczania (źródło [11])
Table I. List of units - the plan of teaching (source [11])

Lp.	Moduł	Teoria- liczba godzin	Staż		Łączna liczba godzin
			Placówka	Liczba godzin	
I	Wybrane zagadnienia opieki nad osobami ze schorzeniami układu nerwowego	45	Oddział neurologiczny	35	80
II	Opieka nad chorymi ze schorzeniami neurologicznymi leczonymi zachowawczo	65	Oddział neurologiczny Oddział intensywnej opieki neurologicznej Oddział rehabilitacji neurologicznej Podstawowa opieka zdrowotna ¹	35 35 70 70	275
III	Opieka nad chorymi ze schorzeniami neurologicznymi leczonymi operacyjnie	20	Oddział neurochirurgiczny	35	55
IV	Opieka nad chorymi z urazowym uszkodzeniem ośrodkowego układu nerwowego	20	Oddział leczenia urazów czaszkowo-mózgowych ² Oddział leczenia urazów kręgosłupa ³	35 35	90
V	Opieka nad dziećmi ze schorzeniami układu nerwowego	30	Dziecięcy oddział neurologiczny Dziecięcy oddział neurochirurgiczny lub intensywnej opieki neuropediatrycznej	35 35	100
VI	Opieka nad osobami z zaburzeniami psychicznymi	30	Oddział psychiatryczny Oddział pozastacjonarnej opieki psychiatrycznej	35 35	100
Łączna liczba godzin		210		490	700

¹W podstawowej opiece zdrowotnej: praktyka pielęgniarki rodzinnej – 35 godzin, praktyka pracownika socjalnego – 35 godzin

²Oddział leczenia urazów czaszkowo-mózgowych lub oddział neurochirurgii, w którym jest prowadzone leczenie urazów czaszkowo-mózgowych

³Oddział leczenia urazów kręgosłupa lub oddział traumatologii, w którym prowadzone jest leczenie urazów kręgosłupa

STRESZCZENIE

Jedną z dziedzin pielęgniarstwa w obrębie, której następuje przełom w kształceniu, jest pielęgniarstwo neurologiczne. System kształcenia przed i podyplomowego pielęgniarstwa w zakresie pielęgniarstwa w neurologii i neurochirurgii umożliwia przygotowanie zespołu pielęgniarstwa do pełnienia wielu ról zawodowych (fachowca, decydenta, edukatora, lidera, menedżera), wyposaża go w wiedzę, umiejętności odpowiadające wymaganiom oraz kształtuje pożądane postawy zawodowe. Celem prezentowanej publikacji jest przedstawienie kompatybilności kształcenia przed i podyplomowego pielęgniarstwa w zakresie pielęgniarstwa neurologicznego. Słowa kluczowe: kształcenie, pielęgniarstwo neurologiczne

SUMMARY

Many developments and innovations are being introduced to neurological nursing education system. Under and postgraduate education in the scope of neurology and neurosurgery nursing prepares nurses for many professional roles (professional nurse, educator, leader, manager), provides them with adequate knowledge, teaches necessary skills and develops professional attitude. The aim of the work is to present the compatibility between under and postgraduate education in the scope of neurology nursing. Key words: education, neurology nursing